

Programy rozvoje vědních oblastí na Univerzitě Karlově (PRVOUK)

Kód programu (podle struktury PRVOUK):

P15

a) Název programu: Škola a učitelská profese v kontextu rostoucích nároků na vzdělávání

b) Vědní oblast: AM - Pedagogika a školství

c) Stručná anotace programu (rozsah: 1/2 – 1 strana A4):

Zaměření projektu. Škola je dnes konfrontována s novými, naléhavými úkoly, vyplývajícími především z vývojové dynamiky soudobé společnosti, z nezbytnosti zabezpečovat rovnost vzdělávacích příležitostí, z proměn dětství a mládí, vyvolaných činiteli působícími v současné společnosti, z přínosu nových objevů, zejména v oblasti pedagogiky, oborové didaktiky, psychologie efektivního učení a vzdělávání, z proměn edukační reality vyvolávaných rozvojem ve sféře informačních a komunikačních technologií a jejich pronikáním do struktur a funkcí společnosti, z vyhodnocování rozdílů v efektivitě vzdělávacích soustav a z nezbytnosti mezinárodní kooperace při realizaci společných cílů.

Rozvíjené vědní oblasti. Uvedenému zaměření projektu bude odpovídat rozvíjení integrovaného systému věd o výchově a vzdělávání, jmenovitě:

- Pedagogiky, s důrazem na pedagogiku jednotlivých stupňů a typů škol, srovnávací pedagogiku, pedeutologii a vysokoškolskou pedagogiku.
- Oborových didaktik s důrazem na uplatňování nových metod a organizačních forem výuky v úzkém propojení s rozvojem oborů, z nichž oborové didaktiky vycházejí.
- Speciální pedagogiky, především s důrazem na možnosti, strategie a metody inkluzivního vzdělávání a s tím spojené kompenzace handicapů a znevýhodnění.
- Pedagogické psychologie, s dominantním zaměřením na psychické a psychosociální činitele využívání potencialit vzdělávací úspěšnosti žáků a rozvoje jejich osobnosti.
- Filozofii, sociologii, ekonomiku a řízení vzdělávání a výchovy.

Rozvíjení uvedených vědních oblastí bude dbát jejich specifických zvláštností, zejména však bude posilováno integrující zaměření na problematiku proměny školy a nových nároků na učitelskou profesi, v jejím aktuálním vědeckém a společenském významu. Bude rozvíjena spolupráce s dalšími fakultami UK, připravujícími učitele, jmenovitě FF, MFF a FTVS.

Cíle a výstupy projektu. Cílem projektu je rozvíjet a využívat inovační potenciál, obsažený v badatelských objevech, relevantních pro vzdělávání, školu a práci učitelů. Konkrétní vědecko-výzkumné výstupy budou směřovat

- do rozvíjení teorie školy a učitelské profese, včetně metodologie jejich výzkumu;
- do tvorby programů pregraduální přípravy a celoživotního vzdělávání učitelů a ředitelů škol, s cílem zvýšit efektivitu jejího edukačního působení;
- do didaktických opatření, adresných vůči žákům jednotlivých stupňů a typů škol;
- do metod a organizačních forem výuky;
- do opatření zajišťujících inkluzi znevýhodněných skupin žáků do vzdělávacích proudů;
- do tvorby standardů učitele a ředitele a zásad kariérního růstu a atestačních stupňů;
- do systému poradenské podpory učitelů a dalších pedagogických pracovníků;
- do publikačních aktivit, zvl. tvorby monografií a organizování závažných konferencí;
- do oblasti spolupráce s významnými zahraničními partnery.

Koordinátor

Jméno, příjmení, titul: Radka Wildová, doc. PaedDr. CSc.

Telefon: 221900224

E-mailová adresa: radka.wildova@pedf.cuni.cz

Členové rady programu vč. koordinátora

Jméno, příjmení, titul	Identifikační číslo osoby*	Fakulta/součást	Datum schválení vědeckou radou fakulty/součásti
doc. PaedDr. Radka Wildová, CSc.	47439523	PedF UK	26. 4. 2012
doc. PaedDr. Stanislav Bendl, Ph.D.	19318174	PedF UK	26. 4. 2012
prof. PaedDr. Ludmila Fialová, Ph.D.	51301355	FTVS UK	19. 4. 2012
prof. PhDr. Zdeněk Helus, DrSc., Dr.h.c.	88474650	PedF UK	26. 4. 2012
doc. RNDr. Lubomír Hrouda, CSc.	57610641	PedF UK	26. 4. 2012
prof. PhDr. Kateřina Charvátová, CSc.	79183917	PedF UK	26. 4. 2012
PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.	64526216	PedF UK	26. 4. 2012
prof. PaedDr. Michal Nedělka, Ph.D.	60818336	PedF UK	26. 4. 2012
RNDr. Jarmila Robová, CSc.	45327431	MFF UK	02. 5. 2012
doc. PhDr. Martina Šmejkalová, Ph.D.	15773577	PedF UK	26. 4. 2012
prof. PhDr. Vladimíra Spilková, CSc.	73068672	PedF UK	26. 4. 2012
PhDr. Martin Strouhal, Ph.D.	67177083	FF UK	19. 4. 2012
PhDr. Ida Viktorová, Ph.D.	95776488	PedF UK	26. 4. 2012
doc. RNDr. Naďa Vondrová, Ph.D.	71411680	PedF UK	26. 4. 2012
prof. PhDr. Eliška Walterová, CSc.	34317739	PedF UK	26. 4. 2012

Stručný životopis člena rady a subkoordinátora pro didaktiku TV

Jméno a příjmení:	Ludmila Fialová , rozená Dvořáčková
Datum a místo narození:	20. 2. 1955, Praha
Současné pracoviště:	UK FTVS
Pracovní zařazení:	profesorka
Vzdělání a odborný růst:	1974 až 1979 – studium na UK v Praze: FTVS - obor tělesná výchova, FF - obor český jazyk a literatura 1989 – <i>doktorka pedagogiky</i> (Státní rigorózní zkouška po desetileté učitelské praxi na střední a základní škole) 1997- <i>Ph.D.</i> na UK (postgraduální doktorské studium) 2001 - <i>docent</i> – FTVS UK v Praze 2011 habilitační řízení, od 1. 2. 2012 - <i>profesor</i>
Zaměstnání:	od 1989 dosud - UK FTVS, Praha 6 – odborná asistentka, docentka, profesorka 1988 - 1989 ZŠ K Milíčovu, Praha 4 – učitelka TV a ČJ 1979 - 1988 SOU strojírenské, Praha 10 (maturitní třídy) – učitelka TV a ČJ
Odborné zaměření:	Didaktika školní tělesné výchovy, interkulturní výchova, tělesné sebepojetí, výchova ke zdraví, učitelské kompetence
Členství v odborných orgánech:	Člen vědeckých společností: Česká kinantropologická společnost, EASS (European association for sociology of sport), ISESPE (International Society of Eastern Sports and & Physical Education), PASSPE (Pan – Asian Society of Sports and & Physical Education), SVS TVS (Slovenska vedecka spoločnosť pre tělesnu výchovu a šport). Šéfredaktorka časopisu Česká kinantropologie, Redakční rada Revista Pedagogica Adal Člen mezinárodního vědeckého výboru pro mezinárodní kongres FIEP (2004), ICHPER (2009) Předseda sekce Společenské vědy v Grantové agentuře Univerzity Karlovy (2 funkční období)
Zahraniční spolupráce	Univerzity v Německu, Rusku, Polsku, Francii, Španělsku, Kanadě, USA,

	Austrálii, Novém Zélandu, Číně
Klíčové publikace (výběr):	<p>FIALOVÁ, Ludmila. <i>Aktuální témata didaktiky. Školní tělesná výchova</i>. Praha: Karolinum, 2010. 152 stran. ISBN 978-80-246-1854-8.</p> <p>FIALOVÁ Ludmila. <i>Sport and Integration in the Czech Republic - Minority Groups in Society a další 3 kapitoly v monografii: Gieß-Stüber, P. & Blecking, D. (Hrsg.). Sport - Integration - Europa. Widening Horizons in Intercultural Education</i>. Baltmannsweiler: Schneider Verlag, 2008, p. 117 - 125. ISBN: 978-3-8340-0466-6.</p> <p>FIALOVÁ, L. Women and sport in the Czech Republic. Kapitola v monografii I. Hartmann- Tews and G. Pfister (Eds.) <i>Sport and Women. Social Issues in international Perspective</i>. London: Routledge Taylor & Francis Group, 2003, p. 102 - 117. ISBN 0-415-24627-X (hbk), New York: Routledge Taylor & Francis Group, 2003, p. 102 - 117. ISBN 0-415-24628-8 (pbk).</p> <p>FIALOVÁ, Ludmila. The Impact of Physical Activity on Health and Personal Satisfaction. <i>European Journal for Sport and Society</i>, 2004, vol. 1, no. 1, p. 51- 55.</p> <p>FIALOVÁ Ludmila, Gramespacher Elke. Interkulturelles Lernen im Schulsport. <i>Bewegungserziehung</i>. 2007, vol. 61, no. 5, p. 23 - 26. ISSN 1726-4375.</p> <p>39 publikací má citační ohlasy (nalezeno 105 ohlasů v ČR, 39 v zahraničí), ve vědecké databázi Spolit, Spofor, Spomedia uvedeno 27 publikací.</p>
Projekty	<p>Podíl na řešení 24 grantových úkolů (Národní - GAČR, GAUK, VZ MŠMT...)</p> <p>7 mezinárodních („Sport, Health and Body Concepts in Central and Eastern Europe“, „Entwicklung der interkulturellen Kompetenz durch Sport im Kontext Europäischer Integration. <i>EU Comenius</i>“...)</p>

Vědní obory zapojené do Programu

Řešení vymezené problémové oblasti vyžaduje mezioborovou výzkumnou součinnost. Vědní obory, zapojené do výzkumu svými vybranými, akcentovanými oblastmi, budou spolupracovat jako součásti integrujícího se systému věd o výchově a vzdělávání.

Zapojené vědní obory jsou tradičně na Pedagogické fakultě rozvíjeny a jejich patřičnou úroveň lze doložit publikačními a dalšími údaji (viz též kapitolu i). Reprezentují je (spolu s uvedením akcentované oblasti jejich zaměření):

1. Pedagogika, s důrazem na pedagogiku jednotlivých stupňů a typů škol; na srovnávací pedagogiku (měření výkonů škol v různých vzdělávacích soustavách - vyvozování závěrů pro zvyšování účinnosti vzdělávacího systému v ČR); na pedeutologii (výzkum činitelů kvality edukačního působení učitelů a jejího zabezpečování); na vysokoškolskou pedagogiku (příprava učitelů pro edukační úkoly ve společnosti vědění a jejich další profesní rozvoj, s následným vyvozováním obecnějších závěrů pro terciární vzdělávání) a na školský management (profesionalizace řídicích pracovníků ve školství a rozvoj jejich kompetencí).

2. Oborové didaktiky v úzkém propojení s vědními obory, tvořícími základ příslušných vyučovacích předmětů, jmenovitě didaktika matematiky, přírodovědných oborů, společenskovědných oborů, mateřského jazyka a cizích jazyků, uměleckých předmětů, informační výchovy, tělesné výchovy a výchovy ke zdraví. Důraz je kladen na uplatňování nových metod a organizační forem výuky, využívajících objevy v oblasti tvorby a praktické realizace kurikula a na ověřování inovativních modelů účinné podpory vyučování a učení s využitím edukačního potenciálu informačních a komunikačních technologií.

3. Speciální pedagogika, s důrazem na možnosti, strategie a metody inkluzivního vzdělávání a s tím spojené kompenzace handicapů a znevýhodnění. Realizace inkluzivního vzdělávání má v evropském školství řadu podob, které je třeba popsat, interpretovat a zhodnotit vzhledem k možnostem a požadavkům domácího vzdělávacího systému.

4. Psychologie, na prvním místě pak pedagogická psychologie, s důrazem na psychické a psychosociální činitele využívání potencialit vzdělávací úspěšnosti žáků a rozvoje jejich osobnosti; na činitele efektivního učení, utváření kognitivních a metakognitivních procesů.

5. Filozofie výchovy, s důrazem na pojetí svěbytné, zodpovědně se rozhodující osobnosti, vybavené interiorizovanými mravními principy.

6. Sociologie a ekonomika vzdělávání, s důrazem na spravedlnost v přístupu ke vzdělávání, se zřetelem k různým sociálním vrstvám, etnikům apod.; na detekci a odbourávání bariér na cestě ke vzdělanosti. S důrazem na návratnost vkladů společnosti do vzdělávání společenským uplatněním absolventů.

Didaktika školní tělesné výchovy

Tým spolupracovníků v Didaktice TV:

FTVS UK	PedF UK	PDS studenti
L.Fialová	L. Kašpar	M. Frainšic
I. Čechovská	M. Dlouhý	J. Pokorná
K. Kovář	J. Hrabinec	D. Cihlář
A. Rychtecký	H. Dvořáková	P. Schlegel
M. Tůma	M. Hronzová	E. Plhová
P. Jansa	I. Svobodová	M. Zimová
J. Baláš	J. Hájková	
P. Tilinger	Z. Engelthalerová	
L. Flemr	G. Jahodová	
P. Červinka	V. Kuhnová	
A. Kaplan	O. Mojžíš	
V. Novotná	L. Pokorný	
	J. Příbyl	

Spolupráce zejména v oblasti Efektivita školní výuky - nové obsahy, metody a organizační formy práce učitelů a žáků, didaktické inovace:

- Základy gramotnosti,; identifikace mechanismů, které rozvoj gramotnosti podporují i znesnadňují.
- Stádia transformace učiva a jejich zabezpečení součinností učitele a žáků ve výukovém procesu; učivo ve své fázi dokumentové (osnovy, kurikulární dokumenty, učebnice), prezentační (zprostředkování učiva ve výuce), komunikační (otázky a odpovědi, diskuse), interiorizované (učivo jako vnitřní bohatství jedince) a aplikační (učivo jako činitel orientovaného jednání).
- Vytváření znalostních a dovednostních soustav u žáků na různých stupních škol v kontextu s rozvojem příslušných vědních oborů.

- Organizace výuky jako kooperace žáků zainteresovaných na poznávání.
- Analýza pojetí a vývoje edukačního prostředí integrujícího sociální a technologické prvky, využívajícího systémy propojující účastníky edukace a vzdělávací zdroje; specifikování a ověřování inovativních modelů účinné podpory vyučování a učení s využitím edukačního potenciálu informačních a komunikačních technologií.
- Učivo jako prostředek transmise kulturního dědictví.
- Rozvíjení estetického cítění. Podpora tvořivého sebevyjádření vlivem pochopení a interpretace uměleckých děl.

Cílový stav: Rozvoj oboru, výzkumem ověřený přínos a efektivita inovativních programů ve školním prostředí i navrhovaných didaktických manuálů. Zvýšení konkurenceschopnosti TV s naukovými předměty, modelování oborových kompetencí.

Tělesná výchova s oborem Výchova ke zdraví jsou zařazeny do vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. Tuto oblast chápeme jako součást komplexního vzdělávání žáků a současně jako prevenci nežádoucího chování. Tyto obory považujeme v současné době za velmi důležité, vzhledem k narůstající hypokinezi u mládeže, jejímž důsledkem je vzestup počtu obézních žáků a šíření dalších civilizačních onemocnění.

Cíle pro léta 2012-2013:

- Vytvoření řešitelského týmu
- Zahájení činnosti pracovních seminářů řešitelů: první konán 24.10.2012 na UK FTVS
- Kritické zhodnocení informačních zdrojů a zkušeností, programových koncepčních dokumentů pro vzdělávací oblast Člověk a zdraví
- Plán výstupů pro první 2 roky práce (příprava předvýzkumů, témat pro monografii i didaktických manuálů, harmonogram seminářů a konferencí)
- Didaktická opatření, adresná vůči učitelům i žákům jednotlivých stupňů a typů škol (obsah, organizace, interakce, evaluace, průřezová témata, projektová výuka)
- Kritická analýza podmínek, kurikula, metod a organizačních forem výuky
- Publikační aktivity
- Organizace didaktické sekce na mezinárodní konferenci „Pohybové aktivity ve vědě a praxi/ Physical Activity in Science and Practice“

Prostředky, jimiž budou cíle realizovány:

- Zpracování teoretických východisek
- Analýza kurikula:
 - učitelských oborů na VŠ
 - TV na různých typech škol
 - Výchovy ke zdraví na různých typech škol
- Nová témata ve výuce oborové didaktiky (z hlediska obsahu, organizace, interakcí, evaluace)
- Ověřování intervenčních programů v prostředí ZŠ a SŠ
- Publikace v časopisech ...
- Příprava studijních materiálů, pomůcek a opor
- Příprava didaktického materiálu, výukových manuálů (2014)
- Monografie k oborové didaktice (2015)

- Vědecké konference (Mezinárodní: Pohybové aktivity ve vědě a praxi/ Physical activity in science and practice: *Tělesná výchova ve společenských vědách*) + 1 národní konference, cca 2 oborové semináře za rok

Strategie:

- Vítány komparace: minulost – současnost (stejná metoda)
ČR – zahraničí
- Žádoucí experimentální výzkumy: ověření inovací ve školním prostředí
- Plán témat pro BcP, DP
- Vlastní články - plánovat i časopisy: recenzované, uznatelné
- Monotematické číslo vědeckého časopisu (Pedagogika, Česká kinantropologie)
- Zapojení do 2 plánovaných monografií k TV
 - jedna metodického rázu, ale s teoretickými východisky a výzkumem ověřenými benefity
 - jedna týkající se inovací (projektové vyučování v TV, průřezová témata prostřednictvím pohybu)
- Publikace v impaktovaných zahraničních časopisech
- Mezinárodní výzkum

Přehled očekávaných výstupů v roce 2012

- **Kategorie RIV:** 3 monografie + 12 článků ve vědeckých recenzovaných časopisech
- **Kategorie mimo RIV:** časopisy: 10, sborníky: 6
- **Výstupy i v jiném projektu:** Tělo Praha: 8